

ביאור נשגב של מרן ה"חתם סופר" השלום בשבת הוא כלי מחזיק ברכה להחזיק בו השפע לכל ששת ימות החול

השטן מתגרה כל ערב שבת לקלקל את השלום בבית

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, להתבונן בדברי חכמינו ז"ל רבותינו הראשונים והאחרונים, כמה חשוב הוא שישתדל כל איש ישראל, להשרות בשבת קודש בביתו את השלום שהוא מקור לכל הברכות.

פתח דברינו יאיר במה ששנינו בגמרא (גיטין נב.): "הנהו בי תרי [עיון יעקב: איש ואשה] דאיגרי בהו שטן [שהשטן היה מתגרה בהם], דכל בי שמישי [רש"י: בין השמשות של ערב שבת] הוו קא מינצו בהדי הדדי [היו רבים ביניהם]. איקלע רבי מאיר להתם [נזדמן רבי מאיר לשם], עכבינהו תלתא בי שמישי עד דעבד להו שלמא [עייב אותם מלריב שלשה ערבי שבתות עד שעשו שלום ביניהם], שמעיה דקאמר ווי דאפקיה רבי מאיר להווא גברא מביתיה - שמע רבי מאיר שהשטן אמר על עצמו: "ווי שהוציאו רבי מאיר לאותו אדם מביתו".

נמצינו למדים מזה דבר נורא, כי כל ערב שבת בכניסת השבת מתגרה השטן לגרש את השלום ולהכניס את המריבות בבית. וצריך ביאור מדוע הוא מתגרה דוקא ערב שבת בין השמשות. ובפשטות הכוונה בזה על פי הכלל הידוע שהכל הולך אחר ההתחלה, ולכן צוה הקב"ה (שמות יג-ב): "קדש לי כל בכור". וכן במצות ביכורים (דברים כו-ב): "ולקחת מראשית כל פרי האדמה".

והנה בשבת מצינו בדיני מוקצה (שבת מג.): "מיגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא". פירוש, כל דבר שנעשה מוקצה להשתמש בו בין השמשות בכניסת השבת הרי הוא מוקצה לכל השבת, לכן כאשר השטן מצליח להכניס ריב בבית בכניסת השבת, כי אז כל השבת מקולקלת ח"ו ולא ישרה בה השלום.

ועתה בא וראה מה שמצינו בפירוש המהר"ם שיי"ף על הגמרא (גיטין שם) ביאור נפלא, מדוע השטן מתגרה להכניס מריבה בבית דוקא ערב

לאחרים לכעוס, וידליק בכך את אש הגיהנם בביתו. ולפי זה מדוקדק לשון הכתוב: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת". כלומר שלא תגרמו במעשיכם או בדיבוריכם, להבעיר את אש הכעס בכל מושבותיכם.

ויש להביא סימוכין ברורים לכך ממה ששנינו במשנה (שבת לד.): "שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה, עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר". ופירש רש"י, כי שני הדברים הראשונים: "עשרתם, ערבתם", הוא בלשון שאלה, כי אינו יכול לדעת אם כבר עשו כן, אבל הדבר השלישי: "הדליקו את הנר" הוא בלשון ציווי, שהרי דבר הנראה לעינים אם כבר הדליקו או לא.

ואמרו על כך בגמרא (שם): "מנא הני מילי, אמר רבי יהושע בן לוי, אמר קרא (איוב ה-כד) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא. אמר רבה בר רב הונא, אף על גב דאמור רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר וכו', צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דליקבלינהו מיניה. אמר רב אשי אנא לא שמיע לי הא דרבה בר רב הונא וקיימתי מסברא".

הרי לנו דברים ברורים, כי חכמינו ז"ל מזהירים אותנו לדבר ערב שבת עם חשיכה בבית בנעימות, ולפי האמור הביאור בזה כפי שלמדנו מדברי התיקוני זוהר, כי אזהרה זו נכללת בלא תעשה: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", שלא תגרמו בדבריכם להבעיר בבית את אש הכעס ואש הגיהנם.

ויש להוסיף פרפרת נאה בפסוק זה, כי מאחר שמכל שלושת הדברים שצריך לומר בביתו ערב שבת עם חשיכה, רק השלישי אינו בלשון שאלה אלא בלשון ציווי: "הדליקו את הנר", אם כן יש חשש שמפאת הזמן הקרוב לשבת יצווה על כך בחריפות, ועל ידי זה יגרום לא רק "להדליק" בנעימות את אש הנר, אלא גם "להבעיר" את אש הכעס בתוך ביתו, לכן מזהיר הכתוב: "לא תבערו אש", אל תדליקו את הנר על ידי בערה של כעס, "בכל מושבותיכם ביום השבת", אלא הדליקו את הנר בניחותא ובנעימות.

בפרשתנו פרשת ויקהל (שמות לה-ג): "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת". במאמר זה ברצוננו להתבונן על מה שמפרש בתיקוני זוהר (תיקון מח פה.), כי בפסוק זה נכללת אזהרה לכל איש ישראל שלא להדליק את אש הכעס בשבת, כי על ידי זה הוא גורם להבעיר את אש הגיהנם.

ובהשקפה ראשונה יש לתמוה על כך, שהרי מדת הכעס מגונה היא מאד גם בשבת ימי החול, כמו ששנינו בגמרא (פסחים טו): "כל אדם שכוועס, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו". ובזוהר הקדוש החמירו במדת הכעס (פרשת בראשית כז): "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה".

זאת ועוד מבואר בזוהר הקדוש (פרשת תצוה קפב.), שכל הכועס נשמתו הקדושה מסתלקת ממנו ובמקומה שורה עליו רוח הטומאה. ומוסיף שם: "ודאי דא איהו בר נש דמריד במאריה, ואסיר לקרבא בהדיה ולא תחברא עמיה". פירוש: "ודאי זהו בן אדם שמרד בריבונו, ואסור להתקרב אליו ולהתחבר עמו". הנה כי כן לשם מה צריך אזהרה יתירה: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" - שלא להבעיר את אש הכעס ביום השבת, הלא אזהרה זו שרירה וקיימת גם בימי החול.

כבר הרגיש בכך ה"ראשית חכמה" (שער הקדושה פרק ז), שהביא את דברי התיקוני זוהר הנ"ל שאסור לכעוס בשבת, והוסיף על כך בלשון קדשו: "ובודאי כי האזהרה הזו לעולם אנו צריכין אותה, שלא לכעוס אפילו בחול שלא להדליק אשו של גיהנם, אלא שביום שבת הפגם הוא לאין תכלית, כי מאחר שאשו של גיהנם נתבטל מכל וכל וזה מדליקו מחדש, עונשו גדול מאד".

בשבת יש אזהרה שלא לגרום לאחרים לכעוס

ונראה לפי עניות דעתי ליישב קושיית ה"ראשית חכמה" בדרך הפשט, כי הן אמת שגם בימי החול אסור לכעוס, אולם בשבת יש אזהרה יתירה להתנהג בנעימות בבית כדי שלא לגרום

זוהר הקדוש: "לא תבערו אש" - אזהרה שלא ללבות את אש הכעס בשבת כדי שלא ידליק את אש הגיהנום

שוב קושיית הראשית חכמה: הלא גם בחול אסור לכעוס, כי בשבת צריך להיזהר שלא לגרום לאחרים לכעוס

גמרא: השטן חרחר ריב בין איש לאשתו כל ערב שבת, עד שבא רבי מאיר והשלים ביניהם וגירש השטן מביתם

מהר"ם שי"ף: השטן הוא המלאך הרע המלווה את האדם לביתו בליל שבת, לכן הוא מקדים לקלקל הכל במריבות

שבת בין השמשות, אלא שהוא מקצר בלשונו כדרכו בקודש, ונרחיב בביאור דבריו על פי מה ששינינו בגמרא (שבת קט:):

"שני מלאכי השרת מלווין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו אחד טוב ואחד רע, וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר, יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו, ואם לאו מלאך רע אומר, יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו."

והנה מבואר ב"מטה משה" (דיני שבת אות תלה) כי המלאך הרע המצטרף ללוות את האדם מבית הכנסת לביתו הוא סמא"ל, וידוע בכל הספרים שהוא השטן, כמו שכתב בשל"ה הקדוש (פרשת וישלח תורה אור אות ג): "נודע כי סמאל הוא השטן הוא היצר הרע". הנה כי כן מטעם זה מתגרה השטן לחרחר ריב בכניסת השבת, כדי שלא יסדרו את הבית כראוי לכבוד שבת, ועל ידי זה בליל שבת כאשר ילווה עם המלאך הטוב את האדם מבית הכנסת לביתו, יוכל ח"ו לקלל את בני הבית, ומלאך הטוב יענה אמן בעל כרחו.

ובשם הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מובא הטעם שהשטן מתגרה רק בכניסת השבת, כי ביום השבת עצמו שורר השלום מטבע הבריאה כמו שתיקנו במנחה לשבת: "יום מנוחה וקדושה לעמך נתת... מנוחת שלום ושלוה והשקט ובטח". לכן אין השטן יכול להתגרות כנגד השלום רק ערב שבת בין השמשות ולא בשבת עצמה. [דבריו מתאימים להפליא עם מה שמבואר בזוהר הקדוש שנביא להלן, כי בשבת פורש הקב"ה עלינו "סוכת שלום"].

ביאור נשגב של מרן ה"חתם סופר" זי"ע

רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים, מה שמצאתי בענין זה מרגניתא טבא רעיון נשגב, במשנתו הטהורה של מרן ה"חתם סופר" ב"דרשות חתם סופר" (חלק ג לקוטים בש"ס דף קט. ד"ה הנהו בי תרי) על הגמרא הנ"ל, אשר דיבר בקדשו לבאר הטעם שהשטן כל כך מתגרה להרוס השלום בבית היהודי, והנה הדברים בלשון קדשו:

"הנהו בי תרי דאגרי בהו שטן כל בי שמשי. משום דעל ידי השבת מתברכים ששת ימי המעשה כמו שהארכתי בסיומא למסכת שבת, ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, לכן כל מגמתו של שטן לחרחר ריב בשבת ביום שהברכה מצויה, שלא תמצא כלי מוכן לקבל ומקולקלים כל ימי המעשה. ועל דרך זו אני מפרש (שמות לה-ב) ששת ימים תעשה מלאכה וביום

השביעי יהיה לכם, פירוש, שמלאכת ששת ימים נעשה בזכות קדושת יום השביעי, ולכן לא תבערו אש המחלוקת בכל מושבותיכם ביום השביעי, כדי שתמצא הברכה מקום לחול."

ביאור דבריו הקדושים על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת יתרו פח): "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין... משום דההוא יומא מתברכאן מיניה כל שיתא יומיין". פירוש: "כל הברכות שלמעלה ולמטה ביום השביעי תלויות... משום שאותו יום מתברכים ממנו כל ששה ימים". ושינינו עוד בסיום המשוניות (עוקצים פ"ג מי"ב): "אמר רבי שמעון בן חלפתא, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט-יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום."

הנה כי כן מטעם זה חשוב כל כך לאיש ואשה להרבות השלום בשבת, כדי שיהיה להם בביתם כלי מחזיק ברכה, להחזיק בו את השפע רב טוב שיורד בשבת, ומכלי זה יוכלו להתברך בכל ששת ימי החול. ומזה הטעם עצמו מתגרה השטן לחרחר מדון וריב בכניסת השבת, כדי שלא יהיה להם בביתם כלי מחזיק ברכה, ועל ידי זה כשיורד השפע בשבת לא ימצא מקום לעמוד בו.

על פי האמור מפרש ה"חתם סופר" כמין חומר סמיכות הכתובים בפרשתנו: "ששת ימים תעשה מלאכה", אולם דעו כי השפע לששת הימים בא מכך, "וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה", ומטעם זה, "כל העושה בו מלאכה יומת", כי אינו יכול להמשיך שפע חיות משבת, ועל זה מוסיף הכתוב להזהיר: "לא תבערו אש" הכעס "בכל מושבותיכם ביום השבת", כי בלי השלום לא יהיה לכם כלי מחזיק ברכה, להחזיק בו השפע שיורד בשבת.

נפלא לצרף מה שכתב ה"חתם סופר" עצמו (פרשתנו דף קנב: ד"ה לא תבערו) רמז נפלא בפסוק זה:

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, סופי תיבות שלו הוא אמ"ת שלו"ם, והנה

אותיות שלו"ם מפסיקות בין אותיות אמ"ת, כי לא ביום השבת סופי תיבות אמ"ת, תבערו אש בכל מושבותיכם סופי תיבות שלו"ם, והוא מפסיק בין לא לבין יום השבת, לומר שמותר לשנות האמת מפני דרכי השלום."

ובהשקפה ראשונה אינו מובן, מדוע רמז ענין זה שמותר לשנות האמת מפני דרכי שלום, בלאו שלא להבעיר אש בשבת. אך לפי דברי ה"חתם סופר" הנ"ל, כי השטן מתגרה לקלקל את השלום בשבת, כדי שלא יהיה בבית כלי מחזיק ברכה להחזיק בו את השפע. הנה כי כן מטעם זה מזהיר הכתוב כדברי התיקונים: "לא תבערו אש" הכעס "בכל מושבותיכם ביום השבת", כדי שלא לשבור את השלום שהוא כלי מחזיק ברכה, ועל זה בא הרמז בסופי תיבות של פסוק זה שמותר לשנות את האמת לצורך השלום בערב שבת.

"הפורש סוכת שלום עלינו"

ועתה בא וראה כי לפי דברי ה"חתם סופר" יאירו עינינו להבין מה שמבואר בזוהר הקדוש (פרשת בראשית מח). הטעם שמסיימים ברכת "השכיבנו" בליל שבת: "הפורש סוכת שלום עלינו", ולא כמו בימי החול: "שומר עמו ישראל לעד", והנה הדברים בלשון קדשו:

"תא חזי כד אתקדש יומא במעלי שבתא, סוכת שלום שריא ואתפריסת בעלמא... ולא בעינן לצלאה על נטירו, כגון שומר את עמו ישראל לעד אמן, דהא דא ביומא דחול אתתקן דעלמא בעיא נטירו, אבל בשבת סוכת שלום אתפריסא על עלמא ואתנטיר בכל סטריין, ואפילו חייבי גיהנום נטירין אינון, וכלא בשלמא אשתכחו עלאיין ותתאיין, ובגין כך בקדושת דיומא מברכינן, הפורס סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים."

בתרגום ללשון הקודש:

"בוא וראה, כאשר מתקדש היום בליל שבת, סוכת שלום שורה ומתפשטת בעולם... ואין צריך להתפלל על שמירה, כמו שומר את עמו ישראל לעד

ויש לומר כי רש"י נתכוון בכך על נשמת התנא רבי מאיר, שלפי המבואר בגמרא (הוריות יג:) נקרא "אחרים". וזהו שפירש רש"י: "ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים", היינו שיעקב פחד שמא יהרוג את עשו ויגרום בכך להריגתו של רבי מאיר שנקרא "אחרים", שלא יוכל לצאת מעשו ולהיוולד בעולם.

עש"ו הרשע שונא שלו"ם

עוד נקדים מאמר במדרש שוחר טוב על הפסוק (תהלים קכ-ו): "רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום. וכי יש אדם שונא שלום, עשו שונא השלום". וכתב על זה ה"חתם סופר" בפרשת תולדות (דף ק טור ב ד"ה במדרש הצילה): "ושמעתי מרעי הגאון מהו אברהם בינגא סג"ל, כי עש"ו גימטריא שלו"ם בטומאה, על כן נקרא שונא שלום".

ומצינו מקור מוקדם לכך בדברי "בעל הטורים" פרשת תולדות (בראשית כה-כה): "עשו בגימטריא שלום". וכן כתב ב"מגלה עמוקות" (פרשת פנחס ד"ה בפסיקתא) על הפסוק שהבטיח הקב"ה לפנחס (במדבר כה-יב): "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, לקביל עש"ו שהוא שונא שלו"ם, שכן עשו בחושבנא שלום".

מעתה יש לומר כי מטעם זה השתדל רבי מאיר כל כך על השלום, כי מאחר שנשמנו היתה טמונה בפיו של עש"ו שהתנגד בכח טומאתו למדת שלו"ם, חשש רבי מאיר שלא ידבק בנשמנו אפילו רבב מקליפה זו, לכן השתדל בכל כוחו להרבות השלום בין איש לאשתו. [וכן מצינו אצל שמעיה ואבטליון (יומא עא): שהשתדלו על שלום: "ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן". וכן מצינו אצל רבי עקיבא (עירובין כא): שמסר נפשו שלא לעבור על דברי חבריו: "מוטב אמות מיתת עצמי ולא אעבור על דעת חברי".]

חתם סופר: השלום בשבת הוא "כלי מחזיק ברכה", להחזיק בו את השפע היורד בשבת לכל ששת ימי המעשה

השטן מתגרה כל ערב שבת להרוס את השלום בבית, כדי לקלקל את הפרנסה לכל ששת ימי המעשה

אזהרות חמורות ממריבות בערב שבת משלשה מאורי עולם: הגה"ק החיד"א, ה"בן איש חי", רבי חיים פלאגי זי"ע,

התנא רבי מאיר עסק תמיד בעניני השלום, כי נשמנו היתה טמונה בפיו של עש"ו שהוא שונא שלו"ם

היתה אשה אחת, שבעלה כעס עליה מאד על שהלכה לשמוע את דרשתו, וגזר עליה שתירק בפניו של רבי מאיר. כאשר שמע רבי מאיר על כך, נתחכם לבקש ממנה לירוק בפניו כדי לבטל ממנו עין הרע, ועל ידי זה החזיר את השלום בין האיש והאשה.

ונראה לבאר הענין על פי המבואר ב"לקוטי תורה" לרבינו האריז"ל (עובדיה א-ח) לפרש הפסוק (בראשית כה-כח): "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו", כי יצחק אהב את עשו משום שהיו לו ציד ניצוצי קדושה בפיו, נשמות רבי מאיר ורבי עקיבא ושמעיה ואבטליון שהיו בני גרים ויצאו מעשו, ורבי מאיר יצא מנירון קיסר כמבואר בגמרא (גיטין נו:): "ערק ואזל ואיגייר ונפק מיניה רבי מאיר", לכן כשנהרג עשו נתגלגל ראשו עם ניצוצי הקדושה שבפיו למערת המכפלה בחיקו של יצחק אביו.

נפלא לצרף מה שהביא ב"פנינים יקרים" פרשת וישלח בשם המפרשים, ומקור הדבר ב"זכרון שמואל" לרבי שמואל מאוסטרובצה [תלמיד המגיד מקוזניץ זי"ע] וב"אמרי נועם" (שם אות כט), לפרש הפסוק (בראשית לב-ח): "ויירא יעקב מאד ויצר לו" וגו'. ופירש רש"י: "ויירא שמא יהרג, ויצר לו, אם יהרוג הוא את אחרים".

אמן, שהרי זה ביום חול נתקן שהעולם צריך שמירה, אבל בשבת סוכת שלום מתפשטת על העולם ונשמר מכל הצדדים, ואפילו רשעי הגיהנם נשמרים הם, וכולם בשלום נמצאים עליונים ותחתונים, ולכן בהתקדש היום אנו מברכים, הפורש סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים".

לפי דברי ה"חתם סופר" יש לבאר כוונת הזוהר הקדוש, על פי המבואר בגמרא (שבת י:): "אמר לו הקב"ה למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל". ויש לבאר הטעם ששבת נקראת "מתנה טובה", כי בזכות השבת מקבלים כל ששת ימי החול שפע רב טוב ממנה.

אולם מאחר שיצר הקנאה והכבוד הורס את השלום שהוא כלי מחזיק ברכה, אם כן לא תהיה שום תועלת בקבלת השפע בשבת, לכן צירף הקב"ה למתנה הטובה של שבת את אור השלום היורד בשבת, ועל ידי זה שורה בכל בית שלום שהוא כלי מחזיק ברכה, כדי שנוכל להחזיק בו השפע שיורד בשבת להמשיך ברכה לכל ששת ימי המעשה, ועל כך אנו מברכים בליל שבת: "הפורש סוכת שלום עלינו".

מכל האמור נשכיל להבין, כמה צריך כל אדם להשתדל בכל כוחו ומאודו, לרדוף אחרי השלום בביתו ערב שבת, ולהימנע מכל דבר שעלול להביא לידי מריבה, כדי שלא ישבור במו ידיו את השלום שהוא כלי מחזיק ברכה, להחזיק בו את הברכה היורדת בשבת, ולפי דברי התיקוני זוהר הרי זה בכלל הלא תעשה: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" – שלא להבעיר את אש הכעס בבית.

רבי מאיר שיצא מעשו השתדל הרבה במדת השלום

והנה סיפור נפלא זה עם רבי מאיר, שהתעסק להשרות שלום בין איש לאשתו, ועל ידי זה גירש את השטן מביתם, כיון שבא לידינו לא ניפטר ממנו בלי התבוננות, לבאר מדוע השתדל רבי מאיר כל כך בענין השלום. וכן מצינו במדרש (דב"ר ה"ד) מעשה נפלא עם רבי מאיר, שהיה יושב ודורש ובין השומעים

סגולה נפלאה מעט"ר כ"ק מרן מבעלזא שליט"א לבני זוג שרבים ביניהם כל ערב שבת

דבר בעתו מה טוב בהזדמנות זו לרשום למזכרת כדי לזכות את הרבים, בסגולה נפלאה לבני זוג שמרבים לריב כל ערב שבת. סגולה זו קבלה היא בידי ממורי ורבי עט"ר כ"ק מרן מבעלזא שליט"א, כאשר נתבקשתי לפני שנים רבות מבני זוג חשובים, שהיו רבים ביניהם כל ערב שבת, וכמה שניסו לעשות כל מיני השתדלות למנוע ממריבות לא הצליחו, וביקשו ממני להיכנס אל הקודש פנימה לשאול כדת מה לעשות.

ענה לי מרן שליט"א למסור להם, שילמדו כל ערב שבת ביחד את מאמר הגמרא במסכת גיטין (דף נב עמוד א): "הנהו בי תרי דאיגרי בהו שטן, דכל בי שמשי הוו קא מינצו בהדי הדדי, איקלע רבי מאיר להתם, עכבינהו תלתא בי שמשי עד דעבד להו שלמא. שמעיה דקאמר ווי דאפקיה רבי מאיר לההוא גברא מביתה". וכך עשו ובחסדי ה' הצליחו להשרות השלום ביניהם.

אזהרות חמורות על סכנת המריבות בערב שבת

והנה מה שכתבו רבותינו מאורי עולם אזהרות חמורות להתרחק ממריכות בבית בערב שבת. נתחיל עם דברי הגה"ק החיד"א זצ"ל שכתב דברים חוצבי להבות אש "בעבודת הקודש" (מורה באצבע סימן ד אות קמ):

"בהעלות המנחה בערב שבת קודש, הוא עת מסוכן למחלוקות בין איש לאשתו ובין המשרתים, והרבה טורח הסטרא אחרא בזה לחרור ריב, והאיש הירא יכוף יצרו ולא יעורר שום מחלוקה והקפדה, ואדרבה יבקש שלום, וילך לשלום, ויתפלל מנחת ערב שבת קודש כהוגן בישוב ובחזרה, כי הוא זמן גילוי אורות שבת קודש בשמים ממעל".

הגה"ק בעל ה"בן איש חי" (שנה שנייה פרשת וירא אות א) שהביא את דברי החיד"א, מוסיף על כך דברים שצריך לשנון אותם כל ערב שבת, בלשון קדשו:

"ודע כי הנה כל אדם העושה קטטה ומריבה עם אשתו או בניו או משרתיו, ודאי נראה לו שהדין עמו, וראוי לריב על המכשלה שיצאה מתחת ידם בעיני הבית, אך באמת מי שיש לו מוח בקדקדו, בין יבין שאם יצא איזה מכשול מתחת ידם, איננו נעשה מאתם, ואין זה מעשה ידיהם, אלא הוא מעשה שטן כדי לחרור ריב ומדון בעת ההיא.

ואם השטן עומד כנגד האשה או המשרת ומכשילם בעיני הבית, לעשות דבר שאינו מתוקן לבעל הבית, מה כוחם לדחות מעשה שטן, וכי יש אדם שיוכל להילחם עם השטן ולנצחו, מי זה יאמר יכולתי וניצחתי. על כן כל איש מבין, כשיראה איזה מכשול וחסרון בעיניו של הבית, לא ישם אשמה על אשתו ומשרתיו לריב אתם, אלא יתן אל לבו ההתנצלות הזאת שכתבנו, כי אמת היא, ואז ישתוק ולא יריב אתם ולא יתכעס, וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא...

וכבר נודע מה שאמרו בגמרא (גיטין נב). בהנך אינשי, דהוה השטן מתגרה בהם בליל שבת לעשות מריבה גדולה ביניהם, ואקלע רבי מאיר להתם שלש שבתות עד דעבדו שלמא, ושמע שקרא השטן ווי דאפקיה רבי מאיר להווא גברא מביתיה, נמצא המקפיד ועושה מריבה הוא מחזיק ידיו של שטן, ולהיפך הוא מגרשו וגבר ישראל".

אזהרה מבהילה של הגה"ק רבי חיים פלאגי זצ"ל

בספר "כף החיים" להגה"ק רבי חיים פלאגי זצ"ל (סימן כז אות לה) מביא גם כן את דברי החיד"א הנ"ל, ומוסיף על כך דברים מבהילים בלשון קדשו: "ואנכי עבדו מוסיף על דבריו, דאני הגבר ראה עיני, דבכל בית שהיה מחלוקת בערב שבת לעת ערב או בליל שבת, היה בדוק ומנוסה כי רעה נגד פניהם, ולא יצאו נקיים באותו שבוע באיזה מקרה רע, דוק ותשכח. ומרגלא בפומי לומר לבני ביתי בכל דבר, מאמרם זכרונם לברכה, דצריך למימרינהו בניחותא.

ופעם אחת בליל שבת בשנת תקע"ה, שהייתי דר עם שכנים אחרים, שמעתי דהשכן היה עושה קטטה עם אשתו אחר הקידוש על דבר מאכל, ותיכף קמתי מעל שלחני והלכתי וישבתי על שלחני, וכשראו אותי נבהלו נחפזו, ועשו שלום ביניהם, ובכל פעם שהיה רואה אותי, היה מחזיק לי טובה, ואומר אלי, אותה הלילה היתה לי לאות ולזכרון, שלא עשיתי עוד קטטה עם אשתי אף שעברו ימים ושנים.

וזה כתבתיו בספר, כדי שממני יראו וכן יעשו כל אחד עם שכנו הקרוב אל ביתו, והיתה הרווחה, שאם הוא משים שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, לא יתכן שהוא יעשה קטטה ומחלוקת, ומרבים שלום בעולם".

פטירת האריז"ל בגלל מריבות בין החבירים בערב שבת

בהמשך הדברים מביא רבי חיים פלאגי הוכחה ברורה, עד כמה חמורה היא המחלוקת בערב שבת, ממה שכתב ב"שבחי האריז"ל" (אגרת השלישית) כי האריז"ל נפטר בגלל מחלוקת קשה בין החבירים, שנסחבו במריבה שפרצה בין נשותיהם בערב שבת, והנה המשך הסיפור כפי שהביא ב"עמק המלך" (שער טז פרק לד):

"ולעת ערב יצא [האריז"ל] עם החבירים לקבל שבת, וחזר לבית הכנסת מר וזעף, וישב כל זמן התפילה באנינות, ומוהר"ר חיים [וויטאל] עליו השלום כשראה אותו באותו סגנון נבהל מאוד, כי לא כן היה מנהגו לעשות. לאחר שסיימו הקהל התפילה הלך רבי חיים אצלו, ואמר לו רבינו, למה ראיתך כל זמן התפילה הזאת באנינות ובמר נפש.

אמר ליה האריז"ל זלה"ה, מפני שראיתי בקבלת שבת סמאל הרשע, ואמר זה הפסוק (שמואל א יב-כה) גם אתם גם מלכם תיספו, מכאן נראה שכבר נחתם גזר דין בעוונותינו הרבים, ולא נחתם אלא בעבור קטטה שנעשה היום בין החבירים, שכל זמן שהיה שלום ביניהם, לא היה לו בית כניסה למקטרג". ה"עמק המלך" מסיים: "וכן היה בעוונות הרבים באותו שנה נתבקש בישיבה של מעלה, מוריני ורבינו עטרת ראשינו עם חמשה תלמידיו, ועליו נאמר (איכה ד-כ): "רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם, אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים".

הרי לנו דברים ברורים כי על ידי שהצליח השטן שבא כל ערב שבת, להתגררות עם החבירים ולעורר ביניהם מחלוקת קשה, לא היו יכולים לגרשו ונשאר בבית בליל שבת, ועל ידי זה נגזרה גזר דין על רבם האריז"ל, מזה נשכיל להבין כמה צריך להיזהר ממחלוקות בערב שבת, ובזכות זה נזכה בצדק לברך את הקב"ה בליל שבת בברכת: "הפורש סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים".

המאמר מוקדש לרפואה שלימה של ר' יוסף מרדכי שמחה בן בינה הי"ו בתוך שאר חולי ישראל

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com